

Adviesraad Sociaal Domein Molenlanden
T.a.v. Secretariaat, Ingeborg v.d. Steen

Datum: 6 april 2023
Zaaknummer:
Bijlagen: n.v.t.
Voor informatie: Arnold Stuij
arnold.stuij@jouwgemeente.nl
06 - 4688 4485
Onderwerp: Reactie op advies gebruikelijke
hulp en jonge gezinnen

Geachte heer Ressler, beste Cor,

Dank voor uw advies over de toepassing van het beleidsuitgangspunt van de gebruikelijke hulp in relatie tot jonge gezinnen bij aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning (Wmo).

Inleiding

Om te komen tot een zorgvuldige reactie zijn hierover meerdere gesprekken gevoerd, zowel intern als extern. Ook voor ons is 'de gebruikelijke hulp' in de uitvoering regelmatig een ingewikkelde afweging. Ook wij realiseren ons dat gezinnen met jonge kinderen, waarbij een ouder en/of (één van) de kinderen ernstig ziek of beperkt zijn, per definitie in moeilijke omstandigheden verkeren. Voor alle gezinsleden kunnen deze omstandigheden als zeer belastend worden ervaren. Zeker zo'n eerste periode gaat gepaard met veel regelzaken, ziekenhuisbezoeken en onderzoeken. Wij willen als gemeente hierin de menselijke maat hanteren en op een zorgvuldige wijze doen wat nodig is. Wij betreuren het dat dit in een aantal situaties van met name jonge gezinnen niet positief is ervaren. Doorgaans werd er wel huishoudelijke ondersteuning toegekend, maar gingen hun reacties met name over 'de weg er naartoe' en daarnaast soms over de korte duur van de indicatie. Uw advies helpt om nog eens goed naar onze eigen werkwijze te kijken.

Gebruikelijke hulp en de Wmo

Zoals u zelf ook noemt in uw brief is gebruikelijke hulp de hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders/verzorgers, inwonende kinderen of andere huisgenoten. Dit houdt onder andere in dat de gebruikelijke hulp kan worden uitgevoerd naast een volledige baan van 40 uur per week. Het is aan de gemeente om zorgvuldig onderzoek te doen naar de gebruikelijke hulp. De Wmo legt daarbij de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden van de inwoner en zijn netwerk. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de situatie van iemand die (veel) meer werkt dan 40 uur per week. In het onderzoek wordt gekeken of dit kan worden teruggebracht.

Maatwerkvoorzieningen worden verstrekt als men niet of niet volledig in staat is tot zelfredzaamheid of participatie door gebruik te maken van eigen kracht, gebruikelijke hulp, mantelzorg, hulp van andere personen uit het sociale netwerk, algemene voorzieningen of voorliggende voorzieningen.

Uw zorgen

Deze 'onderzoekstrechter' geeft bij u de indruk dat elke cliëntvraag wordt benaderd vanuit een 'nee, tenzij' (d.w.z. bepalen waar de cliënt recht op heeft) in plaats van 'ja, mits' (d.w.z. hoe kan de cliënt het beste worden geholpen).

Het proces lijkt volgens u vooral gebaseerd op wantrouwen en als weinig toeschietelijk om kwetsbare inwoners onbevooroordeeld de helpende hand te bieden. U zou dit meer in balans willen zien. U spreekt uw zorg uit in hoeverre de medewerkers zich voldoende bewust zijn van de impact van een ziek kind of ouder en een huisbezoek van de gemeente. Deze keukentafelgesprekken worden als zeer intensief ervaren. Hulp krijgen voelt als een moeizaam proces wat bij een herindicatie opnieuw moet worden doorlopen. U adviseert dit anders te organiseren zodat het minder stress geeft voor de betrokkenen.

Gebruikelijke hulp vraagt maatwerk

U ziet met name risico's bij gezinnen met jonge kinderen, waarbij een ouder en/of (één van) de kinderen chronisch ziek of beperkt zijn. Meerdere inwoners hebben hun ervaringen met u gedeeld. Daarbij werd er volgens u vaak te snel van uitgegaan, dat de gezonde ouder de gebruikelijke hulp (volledig) kon geven binnen het gezin. U kreeg de indruk dat de gemeente deze (kwetsbare) gezinnen op één lijn stelt met eenouder gezinnen. Alhoewel u dat niet wilde bagatelliseren, laat een eenouder gezin zich echter niet goed vergelijken met een gezin waarin een gezinslid chronisch ziek of beperkt is. U pleit voor deze gezinnen voor meer maatwerk en toepassing van de menselijke maat. Als dat niet voldoende wordt gedaan, verwacht u dat deze gezinnen overbelast raken en dat kan niet de bedoeling zijn.

Proces

In verband met uw advies zijn er de afgelopen periode gesprekken gevoerd door wethouder Piet Vat. Hij is in gesprek gegaan met een aantal medewerkers van de gemeente zelf (adviseurs, kwaliteitsmedewerker, beleidsmedewerker), vervolgens met de heer Jan Simons van de Adviesraad en tenslotte met de betrokken gezinnen.

Verschillende beelden

Uit de gesprekken over de toepassing van gebruikelijke hulp en de ervaringen die inwoners met u deelden ontstond een ander beeld, dan wij hadden. Ook vanuit het Sociaal loket is de wens om binnen de wettelijke kaders de inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen en oplossingsgericht naast hen te gaan staan. Kijken naar wat mogelijk is, integraal en in samenhang met andere (zorg)wetten en voorliggende voorzieningen. En als iets niet kan de inwoner goed informeren en adviseren. Daarover ontvangen wij regelmatig positieve signalen. Dat neemt niet weg dat ook de medewerkers soms worstelen met de afwegingen rond gebruikelijke hulp en de eigen verantwoordelijkheid. Want als gemeente wil je juist de zelfredzaamheid bevorderen, waarbij je wil voorkomen dat een jong gezin voor onbepaalde tijd afhankelijk blijft van de gemeente.

Huidige werkwijze bij gebruikelijke hulp

Het Sociaal loket heeft daarom in het verleden op basis van de Wmo, het protocol Gebruikelijke Hulp en jurisprudentie de volgende uitgangspunten geformuleerd bij een melding voor huishoudelijke ondersteuning:

- De gezonde huisgenoot neemt de HO over in het kader van gebruikelijke hulp.
- Bij dreigende overbelasting partner: Uitgaan van maximaal drie maanden inzet HO.
- Binnen deze drie maanden moet het gezin zelf op zoek naar mogelijkheden om dreigende overbelasting te voorkomen/verminderen.
- De mantelzorgondersteuner via Stichting Welzijn wordt voorgesteld om mee te denken bij voorkomen van overbelasting.
- Als na drie maanden blijkt dat men niet of onvoldoende de voorliggende mogelijkheden/oplossingen heeft onderzocht stopt de indicatie.
- Als er geen eigen mogelijkheden/andere oplossingen zijn om de overbelasting te voorkomen/verminderen bij huisgenoot dan medisch advies opvragen ter beoordeling dreigende overbelasting.

De vraag is in hoeverre deze richtlijnen momenteel nog voldoende aansluiten bij de praktijk.

Ondermeer de weging van de dreigende overbelasting vraagt zorgvuldig onderzoek. Bovengenoemde werkwijze gaat volgens u voorbij aan het gegeven dat de beoogde gezinnen per definitie een zekere mate van overbelasting ervaren, zodat minder stringent aan het uitgangspunt van gebruikelijke hulp moet worden vastgehouden.

Aangepaste werkwijze gebruikelijke hulp bij jonge gezinnen

Gezien bovenstaande wordt daarom de volgende werkwijze voorgesteld:

- *Eerste indicatie voor maximaal 6 maanden*
Als een gezin met jonge kinderen (0-16 jaar), waarbij een ouder en/of (één van) de kinderen ernstig ziek of beperkt zijn, zich voor het eerst meldt bij het Sociaal loket is het uitgangspunt dat huishoudelijke ondersteuning (HO) de eerste keer voor maximaal 6 maanden¹ worden toegekend. Net als bij iedere ondersteuningsvraag vindt onderzoek plaats. Doorgaans zal het hier gaan om een urgente vraag en wordt zo spoedig mogelijk een huisbezoek gepland. Bij gezinnen in deze omstandigheden is het aannemelijk dat overbelasting een reëel risico is. Iets dat we als gemeente juist willen voorkomen. In deze fase wordt een medisch onderzoek (net als voorheen) zoveel mogelijk voorkomen. Er is voor gekozen de periode op *maximaal* 6 maanden te zetten. Op basis van onderzoek kan het ook om een kortere periode gaan. Een periode van een half jaar brengt rust in het gezin, omdat ze de HO even kunnen 'parkeren' en zich bezighouden met alle andere dringende zaken. In deze periode kan het gezin onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om werktijden aan te passen, zorgverlof op te nemen, minder te werken (bij een werkweek van meer dan 40 uur), opvang voor de kinderen, hulp vanuit het netwerk, etc. Indien nodig kan de indicatie na heronderzoek na deze 6 maanden worden verlengd.
- *Sociaal team*
Vanwege de aanwezigheid van minderjarige kinderen in een kwetsbare situatie is het van groot belang, dat het Sociaal Team (zoals de jeugdprofessional of social werker) wordt betrokken, voor zover dat al niet het geval is. Concreet houdt dit in dat de medewerker van het Sociaal loket de melding afstemt met een adviseur, die de noodzaak inschat om het Sociaal team direct of in tweede instantie te betrekken. Als die noodzaak er is en het is urgent, dan gaan de adviseur en een medewerker van het Sociaal team gezamenlijk op huisbezoek. Als die noodzaak er *niet* is, gaat de adviseur alleen op huisbezoek en koppelt de uitkomsten naderhand terug naar het Sociaal team. De adviseur van het Sociaal loket vraagt hiervoor toestemming tijdens het huisbezoek.
- *Hoe kan overbelasting worden verminderd/voorkomen?*
Tijdens het onderzoek wordt met het gezin verkend of er op korte of lange termijn eigen mogelijkheden of andere oplossingen zijn om overbelasting te voorkomen of te verminderen.
- *Mantelzorgsteunpunt*
Via Stichting Welzijn wordt het mantelzorgsteunpunt aan het gezin voorgesteld om mee te denken bij het voorkomen of verminderen van overbelasting.
- *Noodzaak onafhankelijke cliëntondersteuning*
Het Sociaal loket zal de hulpvrager en zijn of haar partner - vanwege de impact van het onderzoek - nadrukkelijk(er) adviseren om een vertrouwd iemand bij het gesprek te vragen, zoals onafhankelijke cliëntondersteuning of de eigen behandelaar. In de huidige werkwijze ligt de nadruk vooral op informeren dat er onafhankelijke cliëntondersteuning bestaat (vrijblijvend). Uit ervaringen is gebleken dat hulpvragers vaak inschatten het gesprek zelfstandig te kunnen voeren, maar achteraf moesten vaststellen dat er vragen waren vergeten of niet goed waren begrepen.

---

¹ Nu is de standaardperiode nog maximaal 3 maanden. Op basis van de casuïstiek is dat te kort gebleken (de HO was soms nog maar net gestart waarna het al bijna weer ging stoppen).

- *Eerst Huishoudelijke ondersteuning*
Als er meerdere aanvragen zijn ingediend door of namens het gezin wordt de HO afgehandeld zodra er voldoende duidelijkheid is over de HO, zodat de aanbieder zo spoedig mogelijk kan starten. Dat geeft rust in het gezin.
Contractueel zijn aanbieders verplicht na verlening van de opdracht binnen 10 werkdagen een intakegesprek te plannen en binnen 15 werkdagen te starten met de HO. Het Sociaal loket heeft actueel inzicht in een eventuele wachtlijst en bemiddelt naar een aanbieder die hulp beschikbaar heeft.
- *Interne afstemming*
Bij een gehele of gedeeltelijke afwijzing of bij een kortere toekenning (van minder dan 6 maanden), bespreekt de adviseur deze indicatie vooraf met de betrokken medewerker(s) van het Sociaal team, de kwaliteitsmedewerker en beleidsmedewerker voordat de afwijzing naar de hulpvrager wordt gestuurd.
Een multidisciplinaire afstemming helpt om te komen tot een zorgvuldige, integrale afweging en deelt de verantwoordelijkheid. Daarnaast is bij (gedeeltelijke) afwijzing de hulpvraag niet weg, dus in het overleg kunnen dan opties voor alternatieven op een rij worden gezet die ook met de hulpvrager gedeeld kunnen worden.
- *Tussentijdse evaluatie*
Na 2 tot 3 maanden (afhankelijk van de duur van de indicatie) heeft de adviseur (telefonisch) een eerste evaluatiemoment met het gezin en de betrokken medewerker(s) van het Sociaal team over hoe het gaat en om te kunnen inschatten wat het vervolgtraject wordt na deze 6 maanden, dan wel korter als minder dan 6 maanden was geïndiceerd. Dan wordt ook duidelijk(er) in hoeverre er verlenging nodig is. In geval van verlenging wordt het gezin geadviseerd uiterlijk acht weken voor afloop een herindicatie aan te vragen. Dat is ook het moment dat een medisch advies noodzakelijk kan zijn, wat ook enige tijd vraagt.

Tenslotte

Ons inziens wordt met deze kaders maatwerk geboden met ruimte voor de menselijke maat. Dat sluit mooi aan bij de grote betrokkenheid en deskundigheid van de medewerkers van het Sociaal loket en Sociaal team.

Daarnaast is het goed om te vermelden, dat we in de breedte van het Sociaal domein in het kader van doorontwikkeling aan de slag zijn gegaan met de thema's de menselijke maat, de toegang en integraal werken. Uw advies heeft het belang hiervan nog meer benadrukt. Uiteraard blijf ik over deze thema's graag met u in gesprek.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Molenlanden, namens deze,

Piet Vat
Wethouder Sociaal Domein
Gemeente Molenlanden

